

ОНУФРІЄНКО Г.С.,

*доктор філософії у філологічних науках, доцент,
доцент кафедри українознавства та загальної мовної підготовки
Національний університет «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна*

**ТВОРЧІ РОБОТИ ПЕРЕМОЖЦІВ ВІД СТУДЕНТСТВА
ЗАПОРІЗЬКОЇ ПОЛІТЕХНІКИ НА МІЖНАРОДНИХ ТА
ВСЕУКРАЇНСЬКИХ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНИХ КОНКУРСАХ:
ЖАНРОВІ РІЗНОВИДИ І ЧИННИКИ ДОСКОНАЛОСТІ**

Текстовий формат творчих робіт переможців міжнародних, всеукраїнських та обласних мовно-літературних конкурсів в останні роки постає як вельми актуальний об'єкт досліджень про комплексний результат індивідуальної інтелектуальної діяльності студентів під керівництвом університетських науковців. Цей посилений фокус уваги зумовлений різними контекстами багатовимірної теми «Суспільство і особистість», яка як понадчасова, об'єктивно складна, багатовекторна й розгалужена за локаціями постає предметом наукових досліджень у різних галузях вітчизняної науки. У колі завдань науковців – передусім необхідність визначити спільні чинники високих наукових здобутків у сучасних жанрах конкурсного академічного тексту в мовно-літературній царині студентів різних спеціальностей та вплив високих результатів на подальшу публікаційну активність цих лауреатів конкурсів, провідну роль наукових керівників переможців в організації та мотивації продуктивної розумової діяльності студентів на засадах принципів академічної доброчесності і на основі прогресивної концепції діяльнісного підходу до пізнавальної творчості, що забезпечуватиме перспективи подальшої самоактуалізації творчої особистості.

У Запорізькій політехніці як провідному державному закладі вищої багатoproфільної освіти на Південному Сході України, який активно крокує до свого 125-річчя у 2025 р., напрацьований чималий досвід у цьому актуальному гуманітарному напрямі створення умов для самореалізації творчої особистості. Про це свідчить документально підтверджена інформація в новинних блоках останніх років на офіційних сайтах університету, відділу НРС, факультетів, кафедр про перемоги студентів

різних курсів і спеціальностей в інтелектуальних змаганнях, конкурсах, квест-марафонах з української мови та літератури, здобуті в цей надскладний період правового режиму воєнного стану, коли щодня обстоюються й українська культура, українська література, українська мова як засіб самоідентифікації української нації.

Інтегративний фокус аналізу наукових творчих робіт переможців міжнародних і всеукраїнських мовно-літературних конкурсів останніх років постає визначальним інструментом дослідження академічного конкурсного тексту професійно-креативного спрямування (АКТПКС) як поліфункційної мовнокомунікативної одиниці в умовах змішаного формату організовуваних інтелектуальних змагань. Проблематику мовнокомунікативної специфіки академічного українськомовного тексту студіюють, зокрема, такі вітчизняні науковці ЗВО і МАН: Світлана Богдан, Жанна Колоїз, Анжела Красницька, Марія Маковій, Галина Онуфрієнко, Пилип Селігей, Людмила Ткаченко та інші. Мета цього студіювання – комплексно обґрунтувати з урахуванням персонального досвіду як керівника переможців мовно-літературних конкурсів чинники ефективної підготовки АКТПКС студентами Запорізької політехніки, які нагороджені дипломами лауреатів міжнародних та всеукраїнських інтелектуальних конкурсів. Дослідження здійснене на виконання завдань третього етапу кафедральної НДР 06211 «Текст у сучасній професійній комунікації українською мовою» (2021–2024 рр., керівник – доцент Онуфрієнко Г.С.).

АКТПКС на сучасних мовно-літературних конкурсах міжнародного, всеукраїнського, обласного масштабів функціонує в таких основних жанрових інтерпретаціях, як есе/есеї (описові, порівняльні, аргументувальні, аналітичні, науково-експериментальні), літературно-критичний відгук (про прочитаний новий художній/публіцистичний твір або улюблену книгу чи певний книжковий цикл), твір (оповідання, роздум, спостереження, прогнозування), проєкт (сайту, квесту, відеопрезентації, творчого заходу). Кожний жанр АКТПКС вирізняється комплексною специфікою: своєю метою як текст, авторськими завданнями, обсягом, креативним ресурсом, залученими методами, адресатом, контекстуальним та ілюстративним потенціалом, функційним призначенням тощо. Спродиковані студентами в результаті самостійної інтелектуальної творчості АКТПКС саме в останні роки є одним з актуальних об'єктів посиленої уваги МОН України, різних міжнародних і всеукраїнських наукових інституцій, громадських організацій і самих освітніх закладів до високих результатів наукової діяльності обдарованих студентів на різноманітних за масштабами конкурсах.

За одиницю АКТПКС вважаємо самостійно і на засадах академічної доброчесності вербалізовану наукову ідею студента як автора (його думку, твердження, припущення, візію, модель, міркування, уявлення, погляд), задля презентації якої доречно, вправно та у взаємозв'язку використано в процесі переконливого обґрунтування як питому лексику, так і терміноодиниці та загальноживані слова міжнародного статусу, що виконують потужну мовнокомунікативну функцію, актуалізовану нинішніми умовами динамізації процесів глобалізації й інтернаціоналізації наукового лексикону. Для успішного продукування АКТПКС його авторіві вкрай необхідна в складних умовах змішаного формату навчання у ЗВО досконала читацька компетентність, яка дозволить на якісному рівні й достатнім для досягнення мети темпом повноцінно опрацювати різними видами читання (суцільним, ознайомлюваним, вибіркоким, реферативним, пошуковим, компаративним) відібраний інформаційний ресурс у різних жанрових інтерпретаціях (окремі тематичні мікротексти, тексти, макротексти, гіпертексти) та у форматі локально-фрагментної, наскрізної, цільної, послідовної або перехресної їхньої взаємодії.

Студенти різних факультетів Запорізької політехніки останніми роками беруть активну участь у різних за масштабами і тривалістю мовно-літературних конкурсах, підтверджуючи в онлайн та офлайн форматах свою високого рівня інтегративну компетентність (читацьку, мовну, мовленнєву, термінологічну, комунікативну, риторичну, фахову), інтелектуальні здібності і креативний потенціал. Так, Запорізька політехніка вже двічі серед переможців за 14-річну історію престижного інтелектуального міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка, який згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 571 від 01.06.2011 р. проводить МОН України у три етапи (університетський – онлайн/офлайн, обласний – офлайн, фінальний – офлайн) з листопада по квітень. Перемоги на всіх трьох етапах XIII та XIV Міжнародних мовно-літературних конкурсів здобула відповідно у 2022-2023 та 2023-2024 роках студентка групи БАД-532 факультету будівництва, архітектури та дизайну Вікторія Ковтун у номінації «Студенти ЗВО :університети та академії; негуманітарний профіль» [1–5]. Її перемоги на фінальному етапі згідно з наказами МОН України № 471 від 24.04.2023 р. та № 398 від 26.03.2024 р.) відзначено Дипломами III та II ступенів.

На 2-му (обласному) у 2022 р. та 3-му (фінальному) у 2023 р. етапах офлайн XIII Міжнародного мовно-літературного конкурсу імені Тараса Шевченка студентка-першокурсниця офлайн писала АКТПКС у жанрі есе як про Шевченків всесвіт, що є позачасовим джерелом творчого натхнення

дизайнерів української медійної сфери, так й про актуальність у наш час сайтів з популяризації творчості Т.Г. Шевченка, запропонувавши концепцію проєкту нового сайту з урахуванням сучасних можливостей дизайнерської спеціальності, яку вона здобуває в Запорізькій політехніці. Цьому конкурсному успіху студентки, що навчається в бакалавраті за негуманітарною спеціальністю, передувала велика за обсягом, тривала у часі, системна й систематична інтелектуальна робота з поглибленого вивчення під науковим керівництвом досвідченого філолога багатогранної творчості унікального українського поета і художника Тараса Шевченка задля усвідомлення його визначальної ролі в духовному й мистецькому просторі України, спогадів про нього, наявних у медійній сфері сайтів про Тараса Шевченка, що сукупно і дозволило сформувати цілісне бачення нового сайту, актуального передусім для молоді.

На 2-му в 2023 р. та 3-му в 2024 р. етапах офлайн у 2024 р. XIV Міжнародного мовно-літературного конкурсу імені Тараса Шевченка з нагоди 210-річчя від дня народження Кобзаря, студентка В. Ковтун, навчаючись вже на другому курсі бакалаврату, писала АКТПКС у жанрі наукових есе за складними темами, що потребували й компаративного аналізу поезії Т. Шевченка: як у контексті основних положень і настанов української літератури того часу, так і в контексті тенденцій сучасної української літератури. Успіху на цих етапах конкурсу передувала серйозна, тривала у часі, відповідальна і різновекторна інтелектуальна робота студентки за постійної консультативної допомоги наукового керівника з підготовки публічного виступу й подальшої участі в обговоренні його ідей в полілоговому форматі на II Всеукраїнській науковій інтернет-конференції студентів, аспірантів і молодих вчених «Українська література в просторі культури і цивілізації» (ЗНУ, 23-25 лютого 2024 р.) та підготовка за чинними вимогами до академічних публікацій статті "Духовні пріоритети Шевченкового поетичного всесвіту" в збірник наукових праць. Творчі завдання на всіх етапах цього престижного міжнародного конкурсу об'єднують учнів і студентів різних регіонів України навколо ідеї плекання української мови як першоелемента культури, розвитку вітчизняної літератури, розуміння Тараса Шевченка як символу духовних можливостей людини. Вірші поета як ніколи є актуальними, вони надихають українців на боротьбу з окупантом.

Студенти Запорізької політехніки вперше здобули перемоги і на VI Всеукраїнському науковому конкурсі есе «Мій Шевченко», традицію проведення якого було започатковано ще 2018 р. Шостий рік поспіль конкурс відбувається під патронатом «Інституту модернізації змісту освіти» спільно з Громадською організацією «Інноваційні обрії України».

Мета Конкурсу є комплексною: популяризація постаті Великого Кобзаря, розкриття значення творчості Тараса Шевченка в сучасному житті українців, збереження і розвиток інтелектуального потенціалу України, підтримка і стимулювання талановитої молоді і творчої праці науковців-наставників. Цьогорічний конкурс, як і в попередні 2 роки, відбувався онлайн в умовах воєнного стану і тривав з 4 січня до 9 березня 2024 р. До конкурсу долучилося 2685 осіб з усієї України, з них зокрема студенти – з 57 закладів вищої освіти. 9 березня 2024 р. у символічну для всіх українців дату – 210-ту річницю від дня народження Тараса Шевченка, якій і присвячено цей унікальний конкурс учнівської і студентської молоді, було оприлюднено результати конкурсу на офіційному сайті ГО «Інноваційні обрії України», зазначено переможців, а також номінантів. І вперше в категорії «Заклади вищої освіти» студенти Запорізької політехніки здобули перемоги в цьому інтелектуальному конкурсі: перше і друге місця та в одній з провідних номінацій у цьому конкурсі вибороли під науковим керівництвом доцентки кафедри «Українознавство та ЗМП» Галини Онуфрієнко студентки ФБАД – першокурсниця Кротова Ніка (1 місце, есе «Твого сумління й мужності уроки Ми бережемо і будемо берегти»), другокурсниця Ковтун Вікторія (2 місце, есе "Знайомий незнайомиць"). Студенток нагороджено дипломами відповідно 1 і 2 ступеня. Есе переможців будуть опубліковані в збірці «Мій Шевченко». В актуальній в умовах глобалізаційних тенденцій номінації «Творчість Шевченка крізь мовні кордони» перемогла студентка першого курсу гуманітарного факультету, яка навчається за філологічною спеціальністю «Германські мови та літератури, переклад включно» Марія Наконечна (ГФ-313). Перемогу здобуто і першокурсницею з ФЕУ в номінації «Націєтворчі цінності за Шевченком». Тож на цьому творчому конкурсі Запорізьку політехніку було двічі відзначено перемогами і нагороджено дипломами, а також двічі – в окремих номінаціях і нагороджено грамотами [6]. Активна участь у всеукраїнському конкурсі есе молоді Запорізької політехніки – це нагода ще раз осмислити духовні засади розвитку нашої нації, відродити ту внутрішню силу, яка дозволить українцям вистояти й перемогти. Здобуті вперше у всеукраїнському масштабі перемоги студентів Запорізької політехніки є підтвердженням систематичної роботи наукових керівників зі студентами задля формування і вдосконалення у здобувачів вищої бакалаврської освіти таких мовнокомунікативних та читацьких компетентностей, які потрібні для продукування АКТПКС в жанрі наукового й оригінального есе.

Цього року вперше студенти Запорізької політехніки долучаються до участі в Квест-марафоні, який Інститут літератури імені Т.Г. Шевченка

НАН України сьомий рік поспіль спільно з Всеукраїнським благодійним культурно-науковим фондом організовує інтелектуально-патріотичний Квест-марафон «Чи знаємо ми Тараса Шевченка?» (творчість, життя, світова шевченкіана). Керівником проєкту є президент Фонду Т.Г.Шевченка, праправнучка Т. Шевченка по сестрі Катерині, письменниця Людмила Красицька. Метою багаторічного інтелектуально-патріотичного заходу є долучення широких верств суспільства і в першу чергу молоді до поглибленого ознайомлення з наративами багатогранної творчості українського генія, адже слово Кобзаря – це і духовна зброя, й оберіг нашого народу, який захищає нині в боротьбі з лютим ворогом і свою самобутню культуру, і свою мелодійну мову, і свою рідну територію. Квест-марафон 2024 з нагоди 210-ї річниці від дня народження Тараса Шевченка є тривалим у часі та складається з трьох турів. Перший тур онлайн тривав з 9 березня по 3 квітня включно, під час якого учасники відповідали на складні запитання, що вимагало потужної читацької й мовнокомунікативної компетентностей. Переможців першого туру оголошено 15 квітня, і цього ж дня розпочався другий тур онлайн, який триватиме до 12 травня включно. Студентка другого курсу факультету будівництва, архітектури та дизайну Вікторія Ковтун здобула перемогу в першому турі Квест-марафону 2024. Одержавши максимально можливу кількість балів за АКТПКС у вигляді низки розгорнутих й переконливих письмових відповідей у жанрі мікротекстів формату есе, до яких студентка готувалася і самостійно, і з науковим керівником, Вікторія Ковтун увійшла до числа абсолютних переможців першого етапу Квест-марафону 2024 [7].

Здійснений порівняльний аналіз АКТПКС, спродюкованих переможцями від студентства університету на різних обласних, всеукраїнських, міжнародних мовно-літературних конкурсах, дозволяє визначити спільні чинники досягнутих дипломантами високих перемог і впорядкувати за їх пріоритетністю: сформованість читацької компетентності; актуальність змістового параметру і забезпечення щільного зв'язку зі спеціальністю студента; інформаційна та мовностилістична коректність; оригінальність формулювання заголовку; логічна єдність заголовку, змісту, висновків; наявність елементів новизни у викладених матеріалах; обґрунтованість достовірними даними та правильними прикладами; дотримання принципів академічної доброчесності, неприпустимість псевдоінформування та дезінформування; досвід участі в наукових студентських конференціях, у тому числі в щорічних «Тижнях науки» в Запорізькій політехніці.

Отже, проаналізовані жанрові різновиди АКТПКС переможців та чинники їх успіху на міжнародних, всеукраїнських та обласних мовно-

літературних конкурсах засвідчують їх вагоме місце в наукових здобутках студентства Запорізької політехніки та потужну роль наукових керівників. Беручи упродовж свого навчання в університеті активну участь у різноманітних інтелектуальних та творчих конкурсах, студенти різних спеціальностей набувають також важливого мовнокомунікативного досвіду з якісної підготовки наукових доповідей та тез за актуальними в контексті обраних спеціальностей темами. Така комплексна, послідовна і систематична наукова робота сприяє створенню умов для розбудови суспільства цивілізованої комунікації, утвердження риторичних актуалітетів сучасної наукової і професійної комунікації та принципів «екології» мовної комунікації в науковому дискурсі як безальтернативної умови академічної доброчесності на сучасному етапі. Подальше комплексне дослідження цілісної моделі активного формування мовнокомунікативної компетентності особистості та утвердження освітньої вертикальної траєкторії цієї моделі сприятиме суттєвому піднесенню якості й інформаційної «екологічності» повідомлень в науковому дискурсі і є перспективним для формування комунікативно компетентної, конкурентоспроможної, креативної мовної особистості у відповідності до вимог цивілізованого суспільства і ринку праці.

Список використаної літератури

1. Вичужанина С. Студентка Запорізької політехніки – лауреатка обласної премії. *Інженер-машинобудівник*. 30 жовтня 2023 р. № 6 (2169). С. 4. URL: <https://zp.edu.ua/projects/newspaper/uploads/2023/me-06-30102023.pdf>
2. Перемога у XIII Міжнародному мовно-літературному конкурсі учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка. 1 травня 2023 р. НУ «Запорізька політехніка»: *вебсайт*. URL: <https://zp.edu.ua/peremoga-u-xiii-mizhnarodnomu-movno-literaturnomu-konkursi-uchnivskoyi-ta-studentskoyi-molodi-imeni>
3. Вітаємо з перемогою в обласному етапі Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка. 29 грудня 2023. НУ «Запорізька політехніка»: *вебсайт*. URL: <https://zp.edu.ua/vitayemo-z-peremogoyu-v-oblasnomu-etapi-mizhnarodnogo-movno-literaturnogo-konkursu-uchnivskoyi-ta>
4. НУ «Запорізька політехніка» у фінальному етапі 14 Міжнародного мовно-літературного конкурсу імені Тараса Шевченка. 07 лютого 2024. НУ «Запорізька політехніка»: *вебсайт*. URL: <https://zp.edu.ua/nu-zaporizka-politehnika-u-finalnomu-etapi-hiv-mizhnarodnogo-movno-literaturnogo-konkursu-imeni>
5. Перемога у міжнародному науковому мовно-літературному конкурсі. 29 березня 2024 р. НУ «Запорізька політехніка»: *вебсайт*. URL: <https://zp.edu.ua/peremoga-u-mizhnarodnomu-naukovomu-movno-literaturnomu-konkursi>
6. Студенти Запорізької політехніки – переможці VI Всеукраїнського конкурсу есе "Мій Шевченко". 11 березня 2024. НУ «Запорізька політехніка»: *вебсайт*. URL: <https://zp.edu.ua/studenty-zaporizkoyi-politehniky-peremozhchi-vi-vseukrayinskogo-konkursu-esemyi-shevchenko>
7. Перемога в першому турі Квест-марафону 2024. 15 квітня 2024 р. НУ «Запорізька політехніка»: *вебсайт*. URL: <https://zp.edu.ua/peremoga-v-pershomu-turi-kvest-marafonu-2024>